

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-42>

УДК 339.5+620.2

ДОНЦОВА Інна

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-7255-8685>

e-mail: innadoncowa@gmail.com

ЛЕБЕДИНЕЦЬ Віра

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-0034-5290>

e-mail: viralebedynets@gmail.com

САПОЖНИК Дмитро

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-1125-8571>

e-mail: dimalv.ua@gmail.com

ТОВАРОЗНАВЧІ ТА МИТНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЖИВИХ КВІТІВ

У статті розглянуто питання квіткового бізнесу, який входить у першу п'ятірку усіх видів підприємницької діяльності у світі. Наголошено, що понад 50 % вартісного обсягу ввезення всієї квіткової продукції в Україну припадає на свіжозрізані квіти для складання букетів та прикрасення інтер'єру. Показано, що на сьогодні існує низка невирішених питань, пов'язаних із митним контролем та митним оформленням імпортової квіткової продукції при її ввезенні на митну територію України, зокрема, пов'язаних з ігноруванням товарознавчих засад формування якості та процедур ідентифікації товарної продукції. Особливе занепокоєння митних органів є збільшення обсягів недостовірно задекларованої квіткової продукції та безпосередньо контрабанди квітів.

Ключові слова: ринок, живі квіти, зрізані квіти, імпорт, торгівля, квіткове підприємництво, митні платежі, митне оформлення, декларування.

DONTSOVA Inna, LEBEDYNETS Vira, SAPOZHNYK Dmytro

L'viv University of Trade and Economics

COMMODITY AND CUSTOMS ASPECTS OF THE FORMATION OF THE FRESH FLOWER MARKET

The article examines the issues of the flower business, which is among the top five types of entrepreneurial activity in the world. It is emphasized that more than 50 % of the value of imports of all floral products to Ukraine are freshly cut flowers for bouquets and interior decoration. The Netherlands is the undisputed leader in the import of flowers to Ukraine. Every year, we import more than UAH 93 million worth of flowers from this country. The main types of cut flowers supplied to Ukraine are roses, carnations, chrysanthemums, tulips, daffodils, lilies, gerberas, anthuriums and orchids. The article shows that today there are a number of unresolved issues related to customs control and customs clearance of imported floral products upon their importation into the customs territory of Ukraine, in particular, those related to ignoring the commodity principles of quality formation and procedures for identification of commercial products. The purpose of the study was to examine the commodity and customs aspects of the formation of the market for fresh (cut) flowers in Ukraine. A number of reasons have been identified why domestic production is valued much lower than imported ones: non-compliance with modern technologies (many growers grow flowers in greenhouses using the old methodology and end up supplying flower shops with cheap, low-quality goods); imported planting material (powerful producers adhere to modern technologies and use specially equipped greenhouses, which allows them to provide the flower market with quality goods, but there are pitfalls, namely, planting material supplied from the Netherlands, as Ukraine is underdeveloped in terms of the material base for growing flower products). The study shows that customs authorities are particularly concerned about the increase in the volume of falsely declared floral products and the smuggling of flowers. The most common violation detected during the movement of flowers across the customs border is the under-declaration of the weight of imported goods, so the main focus of customs officers is on road checkpoints, where the likelihood of such violations is much higher than on airlines. And every year, new schemes for the illegal movement of flowers are discovered.

Keywords: market, fresh flowers, cut flowers, import, trade, flower business, customs payments, customs clearance, declaration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Квітково-декоративні рослини завжди привертала увагу людини. Квіти – природний елемент довкілля і засіб естетичного виховання. Вони задовольняють естетичні потреби людини, її прагнення до прекрасного. У людини, яка перебуває серед декоративних рослин, знімається нервово напруження, викликане бурхливим темпом сучасного життя. У всьому світі квітникарство є однією з найприбутковіших галузей. Чим швидше розвивається світова економіка, то вищий рівень життя суспільства. Тому від рівня стандартів життя залежить потреба в красі та духовному розмаїтті. Таким чином, поліпшення економічної ситуації в країні призводить до зростання добробуту населення, що своєю чергою піднімає рівень продажів у квітковому підприємстві.

Торгівля живими (зрізаними) квітами – напрямок роздрібною торгівлі, в якому більш ніж в інших видах діяльності переплелися ризик і перспектива, тому що попит на квіткову продукцію може служити

деяким барометром добробуту людей. Також у сучасному суспільстві є актуальними флористичні послуги. Продажі квіткової продукції відображають рівень розвитку країни і матеріальний достаток населення, оскільки споживачі купують квіти з естетичних міркувань. Попит на квіти в Україні набагато нижчий, ніж в інших країнах – наприклад, європейських. Пояснити це можна тим, що здебільшого купують квіти до якоїсь події або свята – для цього їм потрібен привід. У той час як європейці постійно прикрашають свій будинок живими квітами – це є своєрідним атрибутом оформлення інтер'єру.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Галузь квіткового підприємництва перебуває в першій п'ятірці всіх видів підприємництва у світі [1 – 3]. По-перше, квіти практично затребувані в будь-які часи і за будь-яких умов. По-друге, квітковий бізнес можна сприймати як мистецтво, з ним просто приємно працювати. У всі часи квітка була втіленням природної досконалості, а торгівля цією красою завжди була доволі прибутковим підприємством. Крім емоційно позитивних сторін квітковий бізнес приносить серйозний прибуток [4].

Основними групами є зрізані квіти та бутони, листя, гілки та інші частини рослин для складання букетів, а також рослини для захищеного ґрунту (оранжерейні, кімнатні рослини). Понад 50 % вартісного обсягу ввезення всієї квіткової продукції припадає на частку свіжозрізаних квітів для складання букетів. В останні роки, в середньому, імпорт зрізаних квітів становив майже 8 тис. т на суму 178 млн. грн. (~\$7 млн) за середньої митної вартості \$2 за один кг [5]. Беззаперечним лідером з імпорту квітів в Україну є Нідерланди. Щорічно з цієї країни до нас завозиться квітів на понад 93 млн грн. Із зрізаних квітів, що постачаються в Україну, основними є троянди, гвоздики, хризантеми, тюльпани, нарциси, лілії, гербери, антуриуми. У значних кількостях імпортують орхідеї з Китаю.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

На думку авторів, на сьогодні існує низка невіршених питань, пов'язаних із митним контролем та митним оформлення імпортової квіткової продукції при її ввезенні на митну територію України, зокрема, пов'язаних з ігноруванням товарознавчих засад формування якості та процедур ідентифікації товарної продукції.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження було вивчення товарознавчих та митних аспектів формування ринку живих (зрізаних) квітів в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Бізнес із живими (зрізаними) квітами можна розділити на три види: продаж матеріалу для посадок, продаж квітів у горщиках і декору, продаж свіжих зрізаних квітів і букетів (рис. 1).

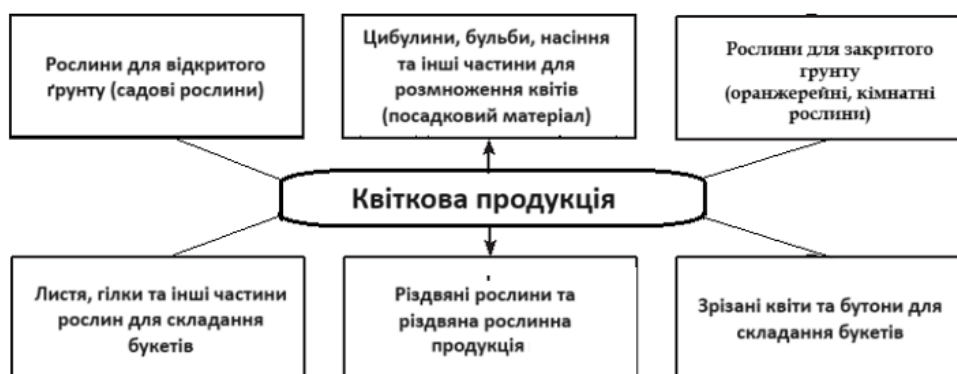

Рис. 1. Групи квіткової продукції, що імпортується в Україну з-за кордону

Джерело: складено за [6]

В Україні широко розвинуте власне виробництво квітів, але є низка причин, чому вітчизняне виробництво цінується набагато нижче імпортного:

- недотримання сучасних технологій (багато квітників вирощують квіти в парниках за старою методикою і в підсумку постачають квіткові магазини дешевим низькоякісним товаром);
- імпортний посадковий матеріал (потужні виробники дотримуються сучасних технологій і використовують спеціально обладнані теплиці, що дає змогу забезпечити квітковий ринок якісним товаром, але є свої «підводні камені», а саме – посадковий матеріал, який постачають із Нідерландів, оскільки Україна слабо розвинена в плані матеріальної бази для вирощування квіткової продукції).

З цього випливає, що товар, вирощений в Україні з урахуванням таких факторів, як кліматичні умови, логістика, матеріали тощо, є далеко не дешевим, що можна побачити в табл. 1, в якій наведено дані про ціноутворення на троянди, вирощені у двох країнах – в Україні та в Еквадорі. Очевидно, що на виробництві та реалізації квітів «внутрішнього» вирощування можна заробити менше, ніж на імпортній квітковій продукції.

Таблиця 1

Порівняння системи ціноутворення на троянди на українському та еквадорському ринках, %

Параметри	Україна	Еквадор
Логістика	15	50
Матеріали (насіння)	20	—
Ресурси (газ, електрика, виробництво)	40	10
Націнка	25	40

Джерело: узагальнено за [1, 2, 6].

Вступ до Світової організації торгівлі не єдина причина такого великого обсягу імпортової флористичної продукції. Переважна більшість українських виробників просто нездатні забезпечити ринок вітчизняною продукцією через недотримання технології виробництва і транспортування, що значно скорочує термін зберігання квіткової продукції. Останнім часом є ризик скорочення поставок імпортової продукції у зв'язку із зараженням квітів шкідливим паразитом – західним квітковим трипсом. Ця ситуація змушує задуматися про співпрацю і з Латинською Америкою. Але здійснити це досить складно, оскільки Нідерланди – перевалочний пункт торгівлі квітами, на нього припадає 52% світової експортної продукції; з аукціонами в Амстердамі, наприклад, співпрацюють Колумбія та Еквадор, пов'язані контрактами на роки вперед. Тому заборона на імпорт квітів з Голландії закриває і поставки з інших країн, що призведе до дефіциту на українському квітковому ринку.

Гідну конкуренцію Нідерландам за кількістю вирощуваної квіткової продукції та реалізації становить Китай. Але існує складність транспортування квітів, оскільки китайські квіткові компанії використовують переважно тільки власний транспорт. Це означає, що є необхідність перевантаження квітів на кордоні в спеціальні бокси, що забезпечують зберігання при дотриманні певних умов, що займає багато часу, а квіти, як відомо, швидкопсувна продукція.

Масовий імпорт квітів в Україну одночасно породив низку проблем, з якими митні органи зіткнулися вже на початку 2000 рр. Не секрет, що квіткові підприємці вживають будь-яких заходів для мінімізації витрат незаконними методами, основні з яких – ухилення від сплати митних платежів (табл. 2).

Таблиця 2

Правопорушення при митному оформленні живих (зрізаних) квітів

№ з/п	Види порушень митних правил
1	заниження контрактної вартості квіткової продукції
2	заниження ваги і кількості квітів, що заявляються в деклараціях
3	декларування завідомо іншим найменуванням (наприклад декларування дорогих сортів троянд хризантемами)
4	маніпуляції із сортовістю квітів (вартість окремих зрізаних квітів залежить від довжини стебла та інших параметрів)
5	маніпуляції з країною походження квіткової продукції (наприклад, квіти з Туреччини, Ізраїлю, Іспанії на 30-40 % дешевші за квіти з Голландії, Еквадору, Болівії)
6	маніпуляції зі збільшенням ваги і кількості квітів, що вкладаються в коробки, розраховані на встановлені стандарти (існують певні норми, відповідно до яких у конкретні коробки вкладають абсолютно певну кількість квітів)
4	ввезення горщиківих квітів під виглядом зрізаних

Джерело: власне бачення авторів.

Особливе занепокоєння у митних органів викликає збільшення обсягів недостовірно задекларованої квіткової продукції та безпосередньо контрабанди квітів. Найпоширенішим порушенням, яке виявляють під час переміщення квітів через митний кордон, є заниження ваги ввезеного товару, тому основна увага оперативних співробітників митних органів спрямовується на автомобільні пункти пропуску, де ймовірність подібного порушення значно вища, ніж на авіалініях. І з кожним роком виявляються нові схеми незаконного переміщення квітів.

Наприклад (за інформацією офіційного веб-порталу ДМС України <https://customs.gov.ua/>), голландську квіткову продукцію завантажують в трейлери, які належать литовській фірмі-перевізнику, далі товар переміщували до Литви, де на нього оформлювали литовські фітосанітарні сертифікати, в яких його вказують вже як вирощений в Ізраїлі, Еквадорі, Колумбії або Коста-Ріці. Після цього квіткова продукція прямує на територію України, де проходить митне оформлення із заниженням митної вартості та недостовірним декларуванням. І такі випадки, на жаль, на сьогодні непоодинокі.

В результаті застосування подібних незаконних схем державний бюджет щомісяця недоотримує від 0,1 до \$1,5 млн [8]. За даними ДМС України, у чотирьох випадках із десяти живі квіти ввозяться в Україну з порушенням митних правил. Не випадково, митні органи щорічно проводять спецоперації, спрямовані на

впорядкування переміщення цієї продукції через митний кордон і боротьбу з контрабандою квіткової продукції [9]. В окремих випадках середньостатистична вартість одного кілограма квіткової продукції при декларуванні повинна бути збільшена на 35 %, а митні платежі з однієї партії свіжозрізаних квітів зрости на 44 %. З кожним роком виявляються нові схеми незаконного переміщення квітів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, наразі імпортозаміщення живих (зрізаних) квітів в Україні є досить складним завданням, повне вирішення якого можливе лише в середньостроковій перспективі за умови використання та розвитку сучасних технологій квітництва, побудови нових спеціально обладнаних теплиць, а також за рахунок змін споживчих уподобань і самої культури споживання квітів, посилення нагляду під час митного контролю та оформленню квіткової продукції.

Література

1. Darras, A. Overview of the Dynamic Role of Specialty Cut Flowers in the International Cut Flower Market. *Horticulturae* 2021, 7, 51. <https://doi.org/10.3390/horticulturae7030051>
2. Rikken M. The European Market for Fair and Sustainable Flowers and Plants. *BTC, Belgian development agency*. 2010. 62 p. URL: <chrome-extension://efaidnbmninnbpcapjpcgclefindmkaj/https://proverde.nl/Documents/ProVerde%20-%20The%20European%20Market%20for%20Fair%20and%20Sustainable%20Flowers%20and%20Plants.pdf?x15400>.
3. Донцова В. В., Лебединець В. Т., Сапожник Д. І. Живі зрізані квіти: ідентифікація, складові якості та експертизи. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки*. 2024. № 37. С. 19-26. <https://doi.org/10.32782/2522-1221-2024-37-03>
4. Montiel I., Cuervo-Cazurra A., Park J. et al. Implementing the United Nations' Sustainable Development Goals in international business. *J Int Bus Stud* 52, 999–1030 (2021). <https://doi.org/10.1057/s41267-021-00445-y>.
5. Віннічук Ю. Як квіти потрапляють в Україну. *БізнесЦензор*. URL: <https://biz.censor.net/r3054437>.
6. Ринок квітів та декоративних рослин в Україні. Скорочений звіт. Київ: 2019. 26 с. URL: https://www.agroberichtenbuitenland.nl/binaries/agroberichtenbuitenland/documenten/publicaties/2019/04/17/ua-psd-ornamental-study/Ornamental_Market+Study_SHORT_UA+final.pdf.
7. Осік Д. Квіти війни: як працює квітковий бізнес України під час повномасштабної війни. *RAU*. 2023. URL: <https://rau.ua/personalii/jak-pracjuie-kvitkovij-biznes/>.
8. Постанова від 21.07.2021 № 761/33196/21. Шевченківський районний суд м. Києва. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/98499261>.
9. Шуміло О. М. Щодо сприяння митних органів охороні довкілля під час переміщення товарів та природних об'єктів через митний кордон. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187222741.pdf>.

References

1. Darras, A. Overview of the Dynamic Role of Specialty Cut Flowers in the International Cut Flower Market. *Horticulturae* 2021, 7, 51. <https://doi.org/10.3390/horticulturae7030051>
2. Rikken M. The European Market for Fair and Sustainable Flowers and Plants. *BTC, Belgian development agency*. 2010. 62 p. URL: <chrome-extension://efaidnbmninnbpcapjpcgclefindmkaj/https://proverde.nl/Documents/ProVerde%20-%20The%20European%20Market%20for%20Fair%20and%20Sustainable%20Flowers%20and%20Plants.pdf?x15400>
3. Dontsova V. V., Lebedynets V. T., Sapozhnyk D. I. Zhyvi zrizani kvity: identyfikatsiia, skladovi yakosti ta ekspertyzy. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Tekhnichni nauky*. 2024. № 37. S. 19-26. <https://doi.org/10.32782/2522-1221-2024-37-03>
4. Montiel I., Cuervo-Cazurra A., Park J. et al. Implementing the United Nations' Sustainable Development Goals in international business. *J Int Bus Stud* 52, 999–1030 (2021). <https://doi.org/10.1057/s41267-021-00445-y>.
5. Vinnichuk Yu. Yak kvity potrapliaiut v Ukrainu. *BiznesTsenzor*. URL: <https://biz.censor.net/r3054437>.
6. Rynok kvitiv ta dekoratyvnykh roslyn v Ukraini. *Skorochenyi zvit*. Kyiv: 2019. 26 s. URL: https://www.agroberichtenbuitenland.nl/binaries/agroberichtenbuitenland/documenten/publicaties/2019/04/17/ua-psd-ornamental-study/Ornamental_Market+Study_SHORT_UA+final.pdf.
7. Osik D. Kvity viiny: yak pratsiuie kvitkovyi biznes Ukrainy pid chas povnomashtabnoi viiny. *RAU*. 2023. URL: <https://rau.ua/personalii/jak-pracjuie-kvitkovij-biznes/>.
8. Postanova vid 21.07.2021 № 761/33196/21. *Shevchenkivskiyi raionnyi sud m. Kyieva*. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/98499261>.
9. Shumilo O. M. Shchodo spriannia mytnykh orhaniv okhoroni dovkillia pid chas peremishchennia tovariv ta pryrodnykh obiektiv cherez mytnyi kordon. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187222741.pdf>.